

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

28-29 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

м. Запоріжжя

УДК 614.253
С69

Редколегія:

Л.М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ, кандидат медичних наук, професор;

І.Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ, доктор філософських наук, професор;

Ю.В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ;

Д.П. Сенетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Н.В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Ю.О. Ірiogлу – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ.

С-69 Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 лютого 2024 року). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – 312 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Кілеєва О.П., Брагар Н.О., Шкопинська Т.Є, Четвертак Т.Ю., Поправко М.І.</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ У КОЛЕДЖІ.....	135
<i>Кологойда В.Р.</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ ІЗ ТРАВМАМИ КОЛІННИХ СУГЛОБІВ.....	136
<i>Куліченко А.К.</i> ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	138
<i>Корнєєва О.М., Касатська А.В.</i> РОЗГЛЯД ЕТИМОЛОГІЇ НАЗВ БОТАНІЧНИХ РОСЛИН ЯК ПРИЙОМ ПОЛПШЕННЯ ЇХ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ	139
<i>Марушко Ю.В., Шеф Г.Г., Чабанович О.В.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»	140
<i>Марушко Ю.В., Дмитришин Б.Я., Бовкун О.А., Дмитришин О.А., Єсіпова С.І.</i> ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ДИСЦИПЛІН ПЕДІАТРИЧНОГО ЦИКЛУ У СТУДЕНТІВ – РЕАБІЛОЛОГІВ.....	141
<i>Мельнікова О.З., Іванченко О.З., Мікасян Г.Р.</i> ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ ЗНАНЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКІСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	146
<i>Недельська С.М., Бессікало Т.Г., Самохін І.В., Кряжев О.В., Кляцька Л.І.</i> РОЛЬ ОЧНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ ФОРМУВАННІ ЛІКАРЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ.....	148
<i>Недельська С.М., Самохін І.В., Кряжев О.В., Бессікало Т.Г., Кляцька Л.І.</i> ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ.....	149
<i>Редько І.І.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЛІКАРЯ-ВИКЛАДАЧА ЩОДО МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	150
<i>Спахі О.В., Лятуринська О.В., Макарова М.В., Пахольчук О.П., Кокоркін О.Д.</i> ОЧНЕ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ ФОРМУВАННІ ЛІКАРЯ-ДИТЯЧОГО ХІРУРГА	152
<i>Стиця Н.В., Зайцев М.В.</i> КРИТИЧНА МЕДИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ОСВІТИ ЛІКАРЯ В УКРАЇНІ.....	153
<i>Шеф Г.Г., Марушко Ю.В., Бойко Н.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ У ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ» НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	155
СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ: «CONSUMOR ALIIS INSERVIENDO».	
<i>Lebedeva J., Fominaite M.</i> FACTORS ASSOCIATED WITH PROFESSIONAL BURNOUT IN THE HEALTHCARE SYSTEM	156
<i>Mastavičiūtė A.</i> PEOPLE MATTER THE MOST: A CASE OF GOOD PRACTICE IN LITHUANIA.....	158
<i>Кравченко Ю.В., Гнатенко С.А.</i> ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСВІТЯН.....	158
<i>Марущенко О.А.</i> СПІВПЕРЕЖИВАННЯ ДО СЕБЕ ЯК ПРАКТИКА ПОДОЛАННЯ СИНДРОМУ СУПЕРГЕРОЯ.....	160

PEOPLE MATTER THE MOST: A CASE OF GOOD PRACTICE IN LITHUANIA

*Mastavičiūtė Asta,
PhD, Family physician; associate professor*

Stable emotional health is an integral part of being a doctor. Many challenges are posed not only by clinical decision-making in everyday work, but also by the management of stressful situations when communicating with patients and colleagues.

Emotional distress in a daily work of the physician leads to potential mistakes in concentration, compassion and even diagnostic errors.

A project of good practice is performed in the private medical institution (centre), Lithuania. The project started in April 2022 and was announced via a local mail service available to medical staff. A team of professional psychologists was used to provide a personal counselling service. A note provided medical staff with information on the availability of free anonymous video counselling by a psychologist. The number of consultations was declared to be unlimited. Participating in the project psychologists are trained and able to provide psychological treatments such as an individual talking therapy.

Initial data of the project indicate that 6-8 people per month asked for personal counselling with a psychologist. In the private medical centre work approximately 550 medical professionals: physicians and nurses. It can be concluded it is approximately about 1.09% from the total number of the employees. There was no information, based on the financial statements for the payment of the services, whether the consultations were repeated consultations.

The one of possible reason for such low usage of the service could be mistrust and lack of a confidentiality guarantee. Self-stigma has been described as an internal form of stigma, where one labels oneself as unacceptable because of having a mental health concern (Corrigan, 2004; Vogel et al., 2006). It is possible reason why willingness to use and frequency of use of the service is so low of medical staff as specific group of patients.

To seek professional help is not an easy decision. Understanding this difficult process can help facilitate the use of mental health services.

The need for management is to find appropriate methods to provide specific sensitive information and trust to increase the use of psychological services and allow psychologists to develop effective interventions designed to overcome self-stigmas.

References

Corrigan (Ed.) (2004) On the stigma of mental illness. Practical strategies for research and social change (239–256). Washington, DC: American Psychological Association.

Vogel, D.L., Wade, N.G. & Haake, S. (2006). Measuring the self-stigma associated with seeking psychological help. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 325–337.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСВІТЯН

*Кравченко Юлія Володимирівна
кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки,
Гнатенко Світлана Анатоліївна,
старший викладач кафедри мовної підготовки,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Анотація. Об'єктом дослідження у статті є синдром професійного вигорання у працівників освіти, зумовлений низкою як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. У роботі проаналізовано основні причини і фактори виникнення професійного вигорання як специфічних різновидів професійних деструкцій.

Ключові слова: педагог, професійне вигорання, синдром, стрес, депресія, емоційне вигорання.

Abstract. The subject of research in the article is the syndrome of professional burnout in education workers, caused by a variety of both external and internal factors. The paper analyzes the main reasons and factors leading to professional burnout as specific types of professional destructions.

Keywords: *educator*, professional burnout, syndrome, stress, depression, emotional exhaustion.

Професійне вигорання педагогів на сьогодні є гострою проблемою. Епідемія COVID-19, повномасштабна військова агресія, що триває вже кілька років, стали основною причиною

хронічного стресу. Викладачам (учителям) доводиться долати щоденні виклики, пристосовуючись та адаптуючи навчальний матеріал до нового формату освітнього процесу. Ця проблема не є новою. Її вивчення (дослідження) почалося ще в 60-х роках ХХ століття, але на сьогодні набуло особливої актуальності.

Мета статті – сформулювати сучасне уявлення про синдром професійного вигорання та причини його виникнення у педагогів.

Проблема «вигорання» широко представлена в науковій літературі, має вичерпний перелік симптомів, порад щодо їхньої профілактики та подолання цього явища. Так, питання професійно-емоційного вигорання та прояви синдрому професійного вигорання у працівників освітніх закладів дослідили й описали у своїх роботах Л. Карамушка, Л. Колеснікова, О.Костюк, Н. Мирончук, Т. Ронгінська, Н. Чубук, Т.Цьомик-Яворська, С. Джексон та ін.

Уперше термін «професійне вигорання» запропоновано й використано у статті «Вигорання персоналу», опублікованій в «Журналі соціальних поглядів», американським психіатром Гербертом Фрайденбергером у 1974 році. На його думку, професійне вигорання – психологічний стан здорових людей, що знаходяться в інтенсивному й тісному спілкуванні в емоційно навантаженій атмосфері [4]. Наслідки надмірного емоційно-фізично-психічного виснаження призводять до виникнення синдрому хронічної втоми, що, своєю чергою, є причиною хронічних захворювань і, як наслідок, втрати здоров'я, працездатності, а інколи й життя.

Термін «вигорання» позначений у Міжнародному класифікаторі хвороб як наслідок тривалого невирішеного стресу на робочому місці. Багато вчених вважають це хворобою, але, починаючи з травня 2019 р., ВООЗ використовує цей термін тільки у випадках, пов'язаних із роботою, а тому «вигорання» класифікується як синдром [1].

Не менш важливим є й розрізнення дуже схожих проблем: «професійне вигорання» – синдром, що виникає внаслідок хронічного стресу на робочому місці (фізичне, емоційне чи мотиваційне виснаження); стрес – фізичне виснаження, яке супроводжується сплеском емоцій; депресія – це наслідок «вигорання» і належить до медичних проблем.

Для будь-якої професії властиві як позитивні, так і негативні вияви. Але найбільш схильні до емоційного виснаження спеціалісти галузей із системою «суб'єкт – суб'єкт»: соціальні працівники, лікарі, вчителі (вихователі, викладачі).

Результати досліджень вітчизняних науковців у професіях системи «людина-людина» свідчать, що ознаки синдрому вигорання мають:

- 85% соціальних працівників;
- 80% лікарів;
- 65 % педагогів;
- 60% працівників органів внутрішніх справ [4].

Наведені дані свідчать, що працівники сфери освіти належать до «групи ризику» щодо виникнення згаданого синдрому.

І. Олійник зазначає: «Педагогічна діяльність є стресогенною і потребує значних резервів самовладання та саморегуляції. У результаті емоційного напруження, що виникає у педагога в процесі здійснення ним професійної діяльності, виникає подальше зниження стійкості психічних функцій та зниження працездатності» [3, с.118].

Не останню роль у цьому відіграє й дистанційне навчання, яке належить до альтернативних форм освіти загалом і спричинене політичною ситуацією в країні. Незважаючи на суттєві переваги онлайн-освіти, як-от: доступність, зручність у обранні місця проведення (відвідання) заняття, гнучкі консультації та ін., вона має й низку недоліків, які призводять до негативних наслідків на фізичному, емоційному та мотиваційному рівнях: неякісний Інтернет (поганий зв'язок), недостатня комунікація між викладачем і студентом (учителем – учнем) тощо.

Ці та інші чинники можуть сприяти виникненню синдрому «професійного вигорання». Серед них виокремлюються такі:

- відчуття суцільної втоми (моральної і фізичної);
- специфіка професійного спілкування;
- непевність щодо рівня подачі й засвоєння інформації;
- розчарування щодо очікувань у ставленні до особистісних досягнень учнів/студентів (зниження рівня знань);
- відсутність належного зворотного зв'язку зі здобувачами освіти (у т. ч. вищої);
- поява сумнівів щодо своєї професійної діяльності;
- конфліктний колектив, тиск керівництва;

- фізичні перенавантаження, які виникають унаслідок необхідності постійного підвищення кваліфікації, розробки нових форм та методів онлайн викладання тощо);
- оплата праці;
- зниження самооцінки;
- відчуття «замкнутого кута»;
- невпевненість у завтрашньому дні;
- брак відпочинку й часу на родину та свої захоплення.

Це негативне явище формується та поступово проходить кілька стадій: емоційна втома (може впливати на фізичний стан людини), загальне самопочуття, небажання виконувати професійні обов'язки, загальна роздратованість, невдоволення оточенням і, як наслідок, агресія [2, с.118].

Якщо ж працівник не спробує змінити ситуацію на краще, то в результаті з'являться байдужість до роботи, апатія, відчуття знесилення, небажання працювати і спілкуватися з оточенням, «автоматичне» виконання професійних обов'язків, тривожність, дратівливість. Зазначені чинники не виникають раптово, вони є наслідком довготривалого накопичення негативних життєвих моментів.

На сьогодні існує низка методик, тренінгів щодо профілактики, запобігання та подолання синдрому «професійного вигорання». Проте жодна система не буде ефективною без бажання відновити рівновагу втраченого і може перерости в глибоку депресію.

Синдром професійного вигорання – це не хвороба і не діагноз. На його появу впливає не лише сфера діяльності, а й політична, економічна, соціальна ситуація в країні. Щоб запобігти виникненню проблеми треба навчитися заходити у всьому позитивне, більше відпочивати, можливо, змінити роботу. Станіслав Лец – поет, філософ і афорист – зазначав: «Якщо не можеш змінити ситуацію – зміни своє ставлення до неї».

Список використаних джерел

1. Емоційне вигорання педагогічних працівників.
URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/8_konferezii/emociyne_vigorannya.pdf
2. Іншаков А., Іншакова І., Суятинова К. Емоційне вигорання вихователів закладів дошкільної освіти і шляхи його подолання. Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка. Вип. 45, том 2, 2021. С.116-120. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_2/19.pdf
3. Олійник І.В. Причини виникнення та профілактика синдрому професійного вигорання у педагогів. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1(13). С.118-125. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2017/1/20.pdf>
4. Синдром професійного вигорання у педагогів як наслідок надмірного емоційного виснаження. URL: <http://surl.li/qqwca>

СПІВПЕРЕЖИВАННЯ ДО СЕБЕ ЯК ПРАКТИКА ПОДОЛАННЯ СИНДРОМУ СУПЕРГЕРОЯ

*Маруценко Олег Анатолійович
к.соц.н., доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук,
Харківський національний медичний університет*

Співпереживання (що найчастіше трактується як співпереживання до когось) можна визначити як певний емоційний стан, що передбачає бажання полегшити або запобігти стражданню іншої людини через справжню турботу про її благополуччя, теплі почуття до неї [1, р. 106]. Відповідно, співпереживання до себе треба інтерпретувати як турботу про себе, своє життя і потреби. Воно передбачає уважне, зважене та лояльне ставлення до свого поточного стану, реальних можливостей.

Співпереживання є відносно новою навичкою з точки зору тих рамок і класифікацій соціально-емоційних (м'яких) навичок, які наразі є описаними (наприклад, SEE Learning, The Five Cs Model of Positive Youth Development). На відміну від куди більш відомої емпатії, співпереживання не означає глибокого занурення в емоційний стан іншої людини, але, водночас, пов'язано з конкретними діями з полегшення або запобігання страждання, чого емпатія як така не передбачає.

На відміну від співпереживання (до когось), співпереживання до себе як цінність, навичка, практика не є настільки очевидною і поширеною, нерідко вона стереотипно наділяється і певними негативними сенсами: порівнюється з жалістю до себе (що, своєю чергою, не вітається), асоціюється